

Tjejerna tar plats på scen

– Poesi och spoken word förenar den urbana rytmen i Sydafrikas storstäder med en uråldrig muntlig tradition, säger poeten Myesha Jenkins.

Kanske är det därför som poesin tagit steget ut från mörka källarlokal till populära klubbar, tv-program och kulturscener, och lockar allt fler unga sydafrikaner.

När kvällens MC slår med fingrarna mot mikrofonen har den unga publiken redan trängt ihop sig i fåtöljer, på stolar och på golvet, i en cirkel runt dansgolvet, där poeter och hip-hopartister väntar på att kliva ut i rampljuset. En ung tjej i etnotrendiga kläder och med en svart sjal virad runt sina dreadlocks greppar mikrofonen, och framför en dikt om vad det innebär att vara en ung, svart tjej i dagens Sydafrika.

Det är torsdagskväll på restaurang *Imbizo* i East London och mikrofonen är tillgänglig för alla som vill dela med sig av sitt skrivande. Den här klubben blev snabbt ett måste för studenter, unga yrkesarbetare och innemänniskor när den drogs i gång förra året. I Sydafrikas större städer hålls poesi- och hip hop-workshops, framträdanden och poetry slam flera gånger per månad. Radioshower, tv-program, reklam och firmafester är andra arenor som den växande rörelsen tagit i anspråk.

– Att poesi vuxit så snabbt på senare tid tror jag hänger samman med sökandet efter en identitet. Det handlar om att kräva sin plats och att träda ut ur skuggorna. Det är också ett sätt att se på samhället, mycket av den nya poesin är sociala kommentarer, om frågor som våld mot kvinnor, säger poeten Myesha Jenkins.

Poesi, och spoken word har länge varit en manlig domän. Fortfarande uppträder fler killar och män än flickor och kvinnor på scenerna runtom i landet. Men Myesha Jenkins, som var med och startade det kvinnliga poesikollektivet *Feela Sistah!* har bidragit till att öppna utrymmen för fler kvinnliga poeter.

– Vi kvinnliga poeter fick alltid höra, ”det här är tjejernas stund”, efter det går vi tillbaka till det normala, alltså männen. Så jag och en annan poet pratade oss samman och sa ”låt oss föra samman en grupp kvinnliga poeter och visa dom jävlarna vad som är på gång”.

Resultatet blev en show med kvinnors poesi, hip hop och teater. *Feela Sistah!* satte också upp ett poesiprogram på radiostationen *Metro FM*, och turnerade i Johannesburg med sin show.

– Vad jag ser i kvinnors poesi är en utforskning av den inre världen, och den inre revolutionen. Vi pratar om våra känslor, våra behov och om saker som sårar oss. Vi pratar om sex, på scenen...

Sedan början av året har en handfull svarta kvinnor publicerat sin poesi i Sydafrika, och Myesha Jenkins, som emigrerade från USA till Sydafrika 1993, är en av dem.

There is a man
who can be with women
he is different
from other men.

He listens and watches
he feels us move and shares our path
twisting and turning on cliffs
He is not afraid.

(ur boken "Breaking the surface")

Han kallar sig Biko och är ett av många nya namn i den "urbana poesitrenden".

Aviwe Damane är medlem av poesi-
gruppen Sounds of Edutainment.

FOTO: ÅSA ERIKSSON

Två av de många unga entusiaster som bidragit till poesins framväxt är Phehello Mofokeng och Teboho Mofokeng, drivkrafterna bakom kollektivet b.KO. De arrangerar Öppen scen på *Constitutional Hill* i Johannesburg varje månad, och förra året startade de poesifanzinet b.KO, som de nu säljer i över 1 000 kopior per nummer i Johannesburg.

– Vår marknad är mestadels urban ungdom. Unga akademiker, människor i nattelivet, skolbarn och universitetsstudenter köper vårt fanzine, säger Teboho.

Phehello och Teboho framträder tillsammans under namnet Lenaka, och de skriver främst på sitt hemspråk sesotho.

– När vi började skriva på sesotho startade vi en trend. Tidigare skrev de flesta på engelska, xhosa eller zulu. I vår kultur finns det en baksätesmentalitet: i skolorna, i bussen och till och med i livet slår sig människor ner på sätet längst bak. De väntar på att någon annan ska göra något innan de följer efter, säger Teboho.

För b.KO är formen och språket centralt – de upprörs vid tanken på att skjuta in ett engelskt ord i en sesothostrof, eller använda en felaktig grammatisk form.

– Som poet måste man kunna pussla ihop orden på ett bra sätt, så att de kan förstås av

en annan person – även när man använder metaforer. Det får poesi att stå ut, att vara speciellt, säger Teboho.

– Poesi är ett sätt att uttrycka sig själv, men den måste fortfarande ha en form. Det är det som skiljer poesi från andra konstformer. Men här skriver många bara något och kallar det sedan för poesi. Skribenter måste utbilda sig själva, de måste läsa, säger Phehello.

Fanzinet b.KO är väldesignat och fyllt av dikter, tips kring skrivande och intervjuer

med framgångsrika poeter. Varje nummer kommer med en cd fylld av ny, ung poesi och hip-hop.

We are speechless
because we fail to speak
hoping that our silence
will project our thoughts by osmosis
lead and still we follow
speak and still we listen

(*"Staccato rhythms"* av *Kojo*,
citerad från *b.KO* volume 2, 2005)

– Vi introducerade sesotho på poesiscenen här i Johannesburg, och vi har startat det här magasinet. Även om jag skulle dö i morgon skulle jag känna att jag gjort ett avtryck, att jag gjort någonting för andra, säger Phehello Mofokeng.

ÅSA ERIKSSON,
Johannesburg/East London

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Dela Lika 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.

